

Зміна ціни на газ: нюанси й тонкощі

На сьогодні замовники купують природний газ за ринковими цінами, які мають властивість коливатися. Відповідно для врегулювання питання поточної ціни природного газу замовники повинні періодично укладати додаткові угоди до договорів постачання природного газу. Оскільки ціна є істотною умовою договору про закупівлю, то зміна ціни можлива лише на підставі ч. 4 ст. 36 [Закону України «Про публічні закупівлі»](#) (далі — Закон).

Випадки зміни ціни

Якщо говорити про зміну ціни саме на природний газ, то відповідно до ч. 4 ст. 36 [Закону](#) замовники найчастіше передбачають зміну ціни в таких випадках:

Зміни ціни за одиницю товару не більше ніж на 10 відсотків у разі коливання ціни такого товару на ринку, за умови, що зазначена зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі (*застосовуємо при зростанні ціни*).

Узгодженої зміни ціни в бік зменшення [без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг] (*застосовуємо при зниженні ціни*).

Зміни ціни у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів пропорційно до змін таких ставок (*застосовуємо для зростання чи зниження ціни*).

Зміни курсу іноземної валюти в разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни (*застосовуємо для зростання чи зниження ціни*).

Певні складнощі завжди викликає застосування норми Закону щодо зміни ціни за одиницю товару не більше ніж на 10 відсотків, оскільки вимагає доведення факту й рівня коливання ціни, а тому, на перший погляд, вдалою є конструкція, яка зустрічається в договорах багатьох замовників: «Зміна ціни за одиницю газу здійснюється з урахуванням зміни прејскуранта на природний газ із ресурсів НАК “Нафтогаз України” у відповідному періоді (а саме — після аукціону), що публікується на офіційному сайті НАК “Нафтогаз України”, для споживачів, які не підпадають під дію Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу. При цьому ціна за одиницю газу змінюється пропорційно зміні ціни, визначеної прејскурантом на природний газ із ресурсів НАК “Нафтогаз України”, але не більше ніж на 10 %».

Дана конструкція дозволяє в основу факту наявності коливання ціни на ринку використовувати відкриті дані державної спеціалізованої компанії з великою часткою на

ринку природного газу та прив'язати рівень коливання ціни до преїскуранта НАК «Нафтогаз України». Хоча, як свідчить судова практика [детальніше з позицією суду можна ознайомитися в рубриці «Судова практика» журналу «Радник в сфері державних закупівель» № 6 (93) за червень 2019 року на стор. 51], суд критично ставиться до даних преїскуранта НАК «Нафтогаз України».

Застосування норми п. 2 ч. 4 ст. 35 [Закону](#) має свої недоліки, а саме неможливість збільшення ціни до говору та обмеження зміни ціни за одиницю товару не більше ніж на 10 %. Наприклад, якщо навесні 2019 року ціна газу становила 7-8 тис. грн за тисячу кубів, то восени 2019 року ціна може повернутися до 11-12 тис. грн за тисячу кубів, а це значить, що якщо замовник провів тендер на потребу в 100 тис. кубів природного газу й уклав договір на загальну ціну в 700 тис. грн, то при можливій ціні восени 2019 року в 11 тис. грн за тисячу кубів замовник матиме можливість купити лише 64 тис. кубів. Як наслідок — зменшення майже на третину фактичного об'єму може призвести до неможливості дотримання температурного режиму в державних установах, а це можуть бути і заклади освіти та охорони здоров'я.

При цьому неможливість збільшення суми договору є доцільною за умови обмеженого фінансування.

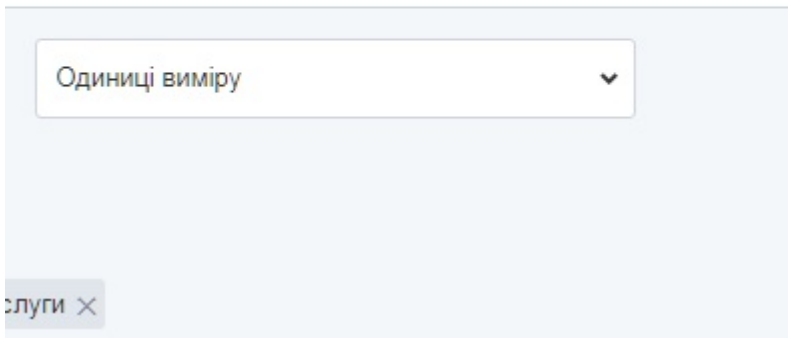
Якщо ж замовник має необхідність та можливість отримати певний об'єм природного газу, не зважаючи на його ціну, то Закон дає можливість на підставі п. 7 ч. 4 ст. 35 [Закону](#) змінювати ціну за одиницю товару за відсутності обмежень щодо зміни загальної ціни договору. Так, на підставі п. 7 ч. 4 ст. 35 [Закону](#) сторони можуть вносити зміни в договір у разі зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, регульованих цін (тарифів) і нормативів, які застосовують у договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі порядку зміни ціни.

Оскільки природний газ є біржовим товаром, то замовники можуть передбачати в договорах зміну ціни на газ у разі зміни біржових котирувань або показників Platts. Варто відзначити, що доступ до показників Platts є платним, а тому використання безкоштовних біржових котирувань для замовників є більш доступним. Тим паче, що 11 грудня 2018 року Мінекономрозвитку у своєму листі надало рекомендації [з яким можна ознайомитися на сторінках журналу «Радник в сфері державних закупівель» № 1 (88) за січень 2019 року на стор. 34] щодо розрахунку ціни на природний газ, в яких запропонувало використовувати формулу розрахунку ціни на природний газ на підставі біржових котирувань. Цінність зазначених рекомендацій Мінекономрозвитку — у готовому зрозумілому чіткому механізмі розрахунку ціни на природний газ, який сторони можуть зазначити в договорах на постачання природного газу, тож замовникові не потрібно обґрунтовувати, чому використано той чи інший порядок розрахунку або чому використано дані певної біржі, а не якоїсь іншої.

Відразу необхідно відзначити, що формулу варто використовувати в разі, якщо зміна ціни на товар допускається не частіше одного разу в місяць, про що необхідно одразу

значити в проєкті договору до тендерної документації, і таким чином визначити положення про зміну ціни не частіше разу в місяць істотною умовою договору. Даний висновок робимо зі складових формули, а саме з визначення параметрів AvgUEEx та UEExbas, які розраховують для місяця початку поставки та поточного місяця, тобто в різні місяці.

рони (м. Львів, вул. Величковського, 12)

Розглянемо на реальному прикладі застосування формули

На прикладі закупівлі [UA-2018-11-27-000559-с](#) протестуємо формулу та розберемося, як могла б змінитися ціна на природний газ за умови використання замовником рекомендацій Мінекономрозвитку. Одразу необхідно відзначити, що в даному прикладі в ціну включені витрати на транспортування газу магістральними трубопроводами, але ця складова залишалась незмінною, а тому її вплив на розрахунки мінімальний.

Попередня дата зміни ціни на природний газ	Ціна за 1 000 куб. м природного газу, грн	Дата зміни ціни на природний газ	Ціна за 1 000 куб. м природного газу після зміни, грн
29.03.2019	7 479,60	30.04.2019	8 227,56

Формула має три доданки, які можна описати таким чином:

$PCP \times Kc/Kb$ — ціна газу на дату укладання чи останньої зміни в договорі, скорегована на зміну офіційного курсу НБУ гривні щодо євро.

Величина подорожчання/здешевлення вартості природного газу на німецькому хабі, скорегована на питому вагу в 95 %, та добавлено податок на додану вартість.

Величина подорожчання/здешевлення вартості природного газу на Українській енергетичній біржі, скорегована на питому вагу в 5 %.

Розрахуємо перший доданок

PCP	Попередня ціна в гривнях за 1 000 м ³ природного газу (з ПДВ)	7 479,60																				
Kc	Середнє арифметичне офіційного курсу НБУ гривні щодо євро за п'ять попередніх банківських днів до дня уточнення ціни	2 995.2358																				
	<table border="1"> <tr> <td>22.04.2019</td> <td>00.00</td> <td>100</td> <td>3021,0716</td> </tr> <tr> <td>23.04.2019</td> <td>00.00</td> <td>100</td> <td>3012,2292</td> </tr> <tr> <td>24.04.2019</td> <td>00.00</td> <td>100</td> <td>3001,0665</td> </tr> <tr> <td>25.04.2019</td> <td>00.00</td> <td>100</td> <td>2980,9441</td> </tr> <tr> <td>26.04.2019</td> <td>00.00</td> <td>100</td> <td>2960,8679</td> </tr> </table>	22.04.2019	00.00	100	3021,0716	23.04.2019	00.00	100	3012,2292	24.04.2019	00.00	100	3001,0665	25.04.2019	00.00	100	2980,9441	26.04.2019	00.00	100	2960,8679	
22.04.2019	00.00	100	3021,0716																			
23.04.2019	00.00	100	3012,2292																			
24.04.2019	00.00	100	3001,0665																			
25.04.2019	00.00	100	2980,9441																			
26.04.2019	00.00	100	2960,8679																			
Kb	Офіційний курс НБУ гривні щодо євро в день попереднього уточнення ціни (укладення договору), на 26.04.2019	2 960,8679																				

[Офіційний курс гривні щодо іноземних валют](#)

Отже, перший доданок становить 7 566,41 грн ($7\,479,60 \times 2\,995,2358 / 2\,960,8679$), тобто в результаті зміни курсу гривні до євро ціна газу підвищилась на 86,81 грн.

Розрахуємо другий доданок

Другий доданок $(AvgNCG - NCG_{bas}) \times CV \times Kc \times 0,95 \times 1,2$ вимагає невеликого пояснення. У його основу покладено статистичні дані німецького [хабу NetConnect Germany \(NCG\)](#). Імпортери природного газу в Україну часто закуповують газ саме на хабі NetConnect Germany, який є найбільш ліквідним газовим хабом в Європі, а тому біржові ціни на природний газ на цьому хабі можуть виступати мірилом ринкової вартості.

Вплив коливань ціни на німецькому хабі встановлено на рівні 95 %, оскільки вплив у 5 % віддано Українській енергетичній біржі, яка за інформацією із зазначеного вище листа Мінекономрозвитку має частку в 5 % відкритого ринку природного газу в Україні. Відповідно 0,95 у другому доданку — це 95 % впливу коливань на німецькому хабі.

Цифра «1,2» — це 20 % податку на додану вартість, нарахованого на імпортований товар.

CV — коефіцієнт теплотворності природного газу, який відображає співвідношення одиниць енергії (МВтгод) та об'єму (1 000 куб. метрів). Необхідність даного коефіцієнта зумовлена різними підходами в оплаті за споживання природного газу в Україні та Європі. У нашій країні прийнято платити за об'єми використаного газу незалежно від його якості.

В Європі ж платять за якість газу, тобто його калорійність — ціну публікують в євро за МВтгод, а тому, щоб отримати ціну за тисячу кубометрів природного газу на німецькому хабі, потрібно цінові котирування газу на NGC помножити на коефіцієнт CV.

Коефіцієнт CV пропонується визначати відповідно до інформації, наведеної на офіційному вебсайті оператора газотранспортної системи Словаччини компанії Eustream, a.s., значення на дату уточнення ціни — за даними Eustream Budince point (Measured value).

Довідково: Будінце (словац. Budince) — село, громада в окрузі Михайлівці, Кошицький край, Словаччина. Село розташоване на висоті 106 м над рівнем моря. Населення — 220 осіб. Уперше згадане 1332 року.

Як бачимо з карти, саме в Будінце стикуються газотранспортні системи України та Словаччини, а тому використання значень коефіцієнта CV саме в цій точці є оптимальним.

https://tis.eustream.sk/TisWeb/#/?nav=bd.gcv

> MAINTENANCE
 > LONG-TERM CAPACITY OUTLOOK
 > ENERGY CONTENT
 > PRICE CALCULATOR
 > SMP CAPACITIES
 > SMP OBLIGATIONS

Point: Budince

From: 09.04.2019 To: 28.04.2019

Refresh

Date	Planned value kWh/m ³ at 20° C	Measured value kWh/m ³ at 20° C
09.04.2019	10.565	10.560
10.04.2019	10.565	10.564
11.04.2019	10.565	10.573
12.04.2019	10.565	10.573
13.04.2019	10.565	10.575
14.04.2019	10.565	10.579
15.04.2019	10.557	10.592
16.04.2019	10.557	10.614
17.04.2019	10.557	10.589
18.04.2019	10.557	10.581
19.04.2019	10.557	10.583
20.04.2019	10.557	10.587
21.04.2019	10.557	10.586
22.04.2019	10.569	10.579
23.04.2019	10.569	10.580

Відповідно до рекомендацій Мінекономрозвитку замовники можуть використати середнє арифметичне щоденне значення показника теплотворності природного газу Eustream Budince point (Measured value) за 20 попередніх днів до дня уточнення ціни. Розрахуємо середнє арифметичне коефіцієнта CV за 20 попередніх днів до дня уточнення ціни.

Дата	Фактичне значення Мвт/1000м ³ at 20°С	Дата	Фактичне значення Мвт/1000м ³ at 20°С	Дата	Фактичне значення Мвт/1000м ³ at 20°С	Дата	Фактичне значення Мвт/1000м ³ at 20°С
09.04.2019	10,560	14.04.2019	10,579	19.04.2019	10,583	24.04.2019	10,580
10.04.2019	10,564	15.04.2019	10,592	20.04.2019	10,587	25.04.2019	10,584
11.04.2019	10,573	16.04.2019	10,614	21.04.2019	10,586	26.04.2019	10,581
12.04.2019	10,573	17.04.2019	10,589	22.04.2019	10,579	27.04.2019	10,576
13.04.2019	10,575	18.04.2019	10,581	23.04.2019	10,580	28.04.2019	10,583

$$CV = (10,560 + 10,564 + 10,573 + 10,573 + 10,575 + 10,579 + 10,592 + 10,614 + 10,589 + 10,581 + 10,583 + 10,587 + 10,586 + 10,579 + 10,580 + 10,580 + 10,584 + 10,581 + 10,576 + 10,583) / 20 = \mathbf{10,581}$$

https://www.powernext.com/futures-market-data

PEGAS MARKETS GUARANTEES OF ORIGIN POWERNEXT SERVICES COMPANY

Trading Spot market data **Futures market data** List of members Become a member Technical access

CEGH VTP CZ VTP ETF GPL NBP **ICG** PEG PSV TTF ZEE ZTP

Front Month

> All contracts

Data distribution

Settlement Price €/MWh

Trading Day	Month+1	Month+2	Month+3	Month+4	Month+5	Quarter+1	Q
2019-04-30	15.136	15.129	15.463	16.295		15.622	
2019-04-29	15.36	15.247	15.312	15.507	16.327	15.709	
2019-04-26	15.173	15.171	15.226	15.52	16.412	15.712	
2019-04-25	15.259	15.264	15.444	15.762	16.546	15.91	
2019-04-24	15.017	15.054	15.271	15.586	16.451	15.762	
2019-04-23	15.164	15.307	15.547	15.811	16.657	15.998	

Дата	ICG Month+1	Дата	ICG Month+1	Дата	ICG Month+1	Дата	ICG Month+1
4/26/2019	15.173	4/17/2019	15.940	4/10/2019	16.400	4/3/2019	14.982
4/25/2019	15.259	4/16/2019	15.587	4/9/2019	17.300	4/2/2019	14.092
4/24/2019	15.017	4/15/2019	15.757	4/8/2019	16.675	4/1/2019	14.535
4/23/2019	15.164	4/12/2019	16.575	4/5/2019	17.284	3/29/2019	14.901
4/18/2019	15.180	4/11/2019	16.689	4/4/2019	15.592	3/28/2019	15.050

$$\text{Avg ICG} = (15.173 + 15.259 + 15.017 + 15.164 + 15.180 + 15.940 + 15.587 + 15.757 + 16.575 + 16.689 + 16.400 + 17.300 + 16.675 + 17.284 + 15.592 + 14.982 + 14.092 + 14.535 + 14.901 + 15.050) / 20 = \mathbf{15,658}$$

ICG bas = 15.171

Розрахуємо другий доданок:

$$(\text{Avg ICG} - \text{ICG bas}) \times CV \times Kc \times 0,95 \times 1,2 = (15,658 - 15,171) \times 10,581 \times 29,952358 \times 0,95 \times 1,2 = 175,95$$

Розрахуємо третій доданок

Дані щодо складових третього доданка беремо із сайту [Української енергетичної біржі](http://www.ukrenergy.com)

https://www.ueex.com.ua/exchange-quotations/natural-gas/

Інформація про середньозважені ціни на природний газ за результатами електронних біржових торгів на ТБ «Українська енергетична біржа» станом на 26.04.2019 р.

Ресурс	Середньозважена ціна (у т.ч. ПДВ)
травня 2019	6863.12 грн/тис. куб. м
квітня 2019	6904.48 грн/тис. куб. м
березня 2019	7921.16 грн/тис. куб. м
лютого 2019	9204.88 грн/тис. куб. м
січня 2019	9822.93 грн/тис. куб. м

показати всі ↓

квітень 2019

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

← березень травень →

Розрахуємо третій доданок $(AvgUEEx - UEEx\ bas) \times 0,05 = (6\ 904,48 - 7\ 921,16) \times 0,05 = - 50,834$

Підставимо отримані доданки у формулу та отримаємо уточнену ціну в гривнях за 1 000 куб. метрів природного газу.

$CP = PCP \times Kc/Kb + (AvgNCG - NCGbas) \times CV \times Kc \times 0,95 \times 1,2 + (AvgUEEx - UEEx\ bas) \times 0,05$

$CP = 7\ 566,41 + 175,95 - 50,834 = 7\ 691,526$

Отже, за умови використання рекомендованої формули Мінекономрозвитку замовник узгодив би ціну за тисячу кубів природного газу на рівні 7 691,526 грн замість 8 227,56 грн, що, очевидно, було б більш економічно доцільним та призвело б до економії бюджетних коштів.

Висновки

Очевидною і вагомою перевагою застосування п. 7 ч. 4 ст. 36 [Закону](#), а саме в разі використання біржових котирувань для зміни ціни за одиницю природного газу, є можливість змінювати загальну ціну договору, на відміну від п. 2 ч. 4 ст. 36 [Закону](#), коли в разі підвищення ціни за одиницю товару замовник змушений зменшувати фізичні об'єми газу.

Відповідно до п. 7 ч. 4 ст. 36 [Закону](#) замовник не обмежений можливістю збільшувати ціну за одиницю товару більш ніж на 10 %, як передбачено в разі застосування п. 2 ч. 4 ст. 36 [Закону](#).

Замовники сміливо можуть використовувати рекомендовану Мінекономрозвитку

формулу, що позбавляє замовників необхідності доводити контрольним органам ефективність формули, придуманої замовником самостійно.

Замовники можуть користуватися безкоштовними даними з інтернет-ресурсів, але при цьому необхідно пам'ятати, що, наприклад, дані із сайту німецького [хабу NetConnect Germany \(NCG\)](#) можна отримати лише за останніх 29 днів. Тому необхідно робити скріншоти із сайту й за можливості накладати кваліфікований електронний підпис (таким чином скріншоту надаємо статус електронного документа, створеного відповідальною особою).

Застосування формули стане надійним бар'єром від недобросовісних учасників, які заради перемоги в тендері безпідставно демпінгують, а потім «примушують» замовника підвищувати ціну за одиницю товару

Умовами договору необхідно передбачити щомісячний перегляд ціни на певну конкретну дату місяця. Наприклад, якщо договір укладено 19 січня, то переглядаємо ціну на 19-те число кожного місяця (треба взяти до уваги, що 19-те число може бути вихідним чи святковим днем). Даний підхід, звісно, вимагатиме від замовника періодичної роботи щодо перегляду ціни за одиницю товару.

Зважаючи на те, що суди доволі критично ставляться до довідок про зміну ціни, які надають у тому числі Торгово-промислова палата і її територіальні представництва [де-тальніше з позицією суду можна ознайомитися в рубриці «Судова практика» журналу «Радник в сфері державних закупівель» № 6 (93) за червень 2019 року на стор. 51], що може мати негативні наслідки для відповідальних осіб замовника, то в разі використання формули зазначений недолік відсутній.